

EVITA DUARTE DE PERON

De vele gedaanten van een meisje uit het volk

Jan R. Blaauw

Stel, de echtgenote van Wim Kok komt voortijdig te overlijden. Premier en ministerraad besluiten dat dit verlies voor de natie niet zonder meer aan de vaderlandse bodem kan worden toevertrouwd. Een peperduur contract wordt afgesloten met een Amerikaanse balsemer teneinde het lichaam voor het publiek te conserveren. Tegelijkertijd wordt begonnen met de bouw van een reusachtig mausoleum, alwaar het lichaam gelijk Lenin nog generaties lang bezocht en bewonderd kan worden. Plannen voor dit bedevaartsoord worden ruimschoots besproken in de landelijke media, evenals de ontelbare verdiensten van de overledene voor het vaderland. Alles wordt in het werk gesteld om het overlijden zoveel mogelijk ongedaan te maken.

In een Nederlandse context lijkt dit scenario bizar en surrealistisch, maar in Argentinië was het in 1952 realiteit. Na een dramatische periode van ziekte en zichtbare aftakeling overleed Eva Duarte de Perón, de illustere echtgenote van de Argentijnse president en bij haar leven al een legende. Het uitputtende politieke en sociale optreden en de onomkeerbare gevolgen van baarmoederkanker eisten hun fatale tol en leken 'Evita' voorgoed te hebben onttrokken aan het politieke toneel. Het meisje uit het volk, dat was opgeklommen naar de hoogste regionen van de macht om voor haar volk te zorgen, werd definitief gedwongen tot opgave.

En Argentinië rouwde om Evita, deels verplicht, middels het dragen van zwarte rouwbanden en de scherpe bestraffing van iedere belediging van haar herinnering. Haar dagboek, *La razón de mi vida*, werd verplichte lectuur op de scholen. Maar ook waren er de honderdduizenden die weer en wind trotseerden om nog een glimp te kunnen opvangen van hun heldin. Op de laatste dag baden mensen in de regen op straat, aanschouwden ze de begrafenisprocessie en togen ze naar het hoofdkwartier van de vakbondscentrale, alwaar het lichaam lag opgebaard in afwachting van de voltooiing van het mausoleum. Argentinië leek te beseffen dat het iets unieks had verloren.¹

En Argentinië vervloekte haar, zij het binnensmonds. Behalve aanhangers had ze vele vijanden gekregen: de door haar zo fel aangevallen aristocratie

1 Zowel Eduardo Crawley, *A house divided: Argentina 1880-1980* (Londen 1984) als David Rock, *Argentina 1516-1987* (Berkeley 1987) beschrijven de dramatische dagen rondom Evita's overlijden uitvoerig. Eveneens vol met beeldende beschrijvingen is het boek van Nicholas Fraser en Marysa Navarro, *Eva Perón* (Londen 1980) 150 e.v.

beschouwde haar als omhooggefallen prostituee, de strijdkrachten zagen haar als de onrustbarende kwade genius achter alles wat onwenselijk was aan Peróns regime en de Katholieke Kerk verweet haar haar 'losbandige' achtergrond. Bovendien was ze een vrouw, begunstigd met veel macht nog wel, in een traditioneel zeer sterk door mannen en *machismo* gedomineerde samenleving. In meerdere opzichten was de peronistische *first lady* daadwerkelijk een revolutionaire geweest.

Assepoester bekeerd tot de revolutie

Sinds haar 'vlucht naar boven' hebben de Argentijnen Evita op drie manieren leren kennen. In de eerste jaren van Peróns presidentsschap (1946-1951) verscheen ze als de triomferende vertegenwoordigster van het volk dat haar en haar echtgenoot net aan de macht had gebracht. Prachtige kleren en presentaties creëerden een sprookjesachtig aureool rond haar persoonlijkheid. Als een Assepoester gedroeg Evita zich ten overstaan van Argentinië: een meisje uit het volk dat het onmogelijke had bereikt. Vandaar ook de vertederende verkleining van 'haar' tot 'Evita'.

In 1947 werd ze geconfronteerd met de grenzen van het sprookje, tijdens een rondreis door Europa die bedoeld was als een triomftocht. Ze verkreeg de gehoopte pauselijke onderscheiding van paus Pius XII niet en werd door het Britse koningshuis gekleineerd.² Na haar terugkeer in Argentinië 'verpopte' ze zich tot een nieuwe Evita: strijdbarder en hardwerkend aan het welzijn van 'haar' volk. Ze kreeg kantoorruimte in het Ministerie van Sociale Zaken voor haar *Fundación Eva Perón*, een liefdadigheidsinstelling met officiële steun en enorme ambities. Assepoester ruilde haar eigen sprookje in voor een baan van 62 uur.

Door haar werk voor de *Fundación* ontwikkelde Evita zich tot een soort patroonheilige voor háár 'hemdlozen' (*descamisados*). De activiteiten van de *Fundación* waren veelzijdig en nagenoeg grenzeloos. Zo werd het land overspoeld met voetballen voor de kinderen uit de sloppenwijken, werden dans- en zanggroepen in staat gesteld internationaal te reizen en zelfs werden fondsen beschikbaar gesteld voor hulp aan de straatkinderen van Washington.³ Het geld voor al deze bijdragen werd opgebracht door een scala aan initiatieven en reglementen: loonbelasting, vakbondssubsidies, vrijwillige donaties, onteigeningen door de staat en nauwverholten afpersing van grote bedrijven en leden van

2 De Britse kroon liet haar weten dat ze welkom was om thee te komen drinken op één van de buitenhuizen van de koninklijke familie, ver weg van het door Evita gewenste Buckingham Palace.

3 Saillant detail is bijvoorbeeld dat Isabel, Peróns derde echtgenote, danseres was van een club die werd gesponsord door de *Fundación*. Na de staatsgreep van 1955 werd de geldkraan dichtgedraaid, waardoor het gezelschap strandde in Panama, alwaar Perón zelf in 1956 als balling arriveerde.

het *establishment*. Dit feit wordt veel gezien als haar persoonlijke wraak op de eens zo ongeïnteresseerde en nu denigrerende hogere klassen.⁴

Uiteraard was Evita's imago van 'Goede Fee' waardevol voor Peróns regering. Alle middelen werden ingezet om het beeld te versterken. Gegevens die aan haar jeugd herinnerden werden als minder belangrijk naar de achtergrond gedrongen: het feit dat ze afkomstig was uit de rangen der *descamisados* volstond.⁵ Het grote blok regeringsgezinde media verspreidde Evita's liefdadigheidsactiviteiten punctueel door het hele land. En in menig opzicht waren propagandistische overwegingen doorslaggevend: met de introductie van de televisie in Argentinië werd gewacht tot de tweede presidentiële inauguratie in 1952. Dat evenement was tevens Evita's laatste publieke optreden. In haar rede zijn beide publieke gedaantes terug te vinden:

Mijn *descamisados*, er is veel wat ik jullie nog wil zeggen, maar mijn dokters hebben me gemaand om niet te spreken. Mijn hart blijft bij jullie, en ik vertel jullie dat ik er van overtuigd ben snel terug te zullen keren in jullie rangen, met meer kracht en liefde, om te vechten voor dit land waar ik zo van houdt, zoals ik van Perón hou. Eén ding wil ik van jullie vragen. Ik weet zeker dat ik spoedig zal terugkeren, maar mocht mijn gezondheid dit verhinderen, dan moeten jullie Perón helpen. Blijf hem trouw, zoals jullie tot nu toe gedaan hebben, want dat is trouw zijn aan het vaderland en aan jezelf. *Descamisados* uit het binnenland, jullie zijn in mijn hart en ik hoop dat jullie je realiseren hoeveel ik van jullie houd.⁶

Ook elders en eerder sprak zij veelvuldig over Peróns kruistocht en de peronistische revolutie. Een rechtvaardige revolutie voor en namens de hemdloze klasse, die een rechtvaardiger Argentinië tot stand zou brengen.⁷ Uitspraken die bedoeld waren voor gewillige oren, gewilliger nog dan de Peróns waarschijnlijk konden dromen. Want met name deze militantie bleef hangen in het geheugen van de peronistische aanhangers, nadat Perón in 1955 van zijn troon werd gestoten en de strijdkrachten opnieuw het heft in handen genomen hadden. De wanhoop van het verbod op politieke activiteiten van de peronisten dreef velen ondergronds. Nog in de jaren vijftig ontplofte de eerste bom; het begin van een gewelddadig politiek klimaat dat tot diep in de jaren zeventig zou voortduren.

Evita's aanhangers brachten haar militantie in praktijk, en veelal ook nadrukkelijk in haar naam. Kreten als 'Evita leeft!' en 'Als Evita nog leefde, was

4 In de musical *Evita* roept Evita opeens uit: "Screw the middle classes! I will never accept them! And they will never deny me anything again!" [act 1, Evita beware of the city].

5 Eduardo Crawley, *A house divided*, 82.

6 Ibidem, 145.

7 Voor een goed begrip van het peronistische gedachtegoed kan men niet heen om het begrip *justicialismo*, een product van de woorden *justicia* en *social*. Het is onvertaalbaar, maar het zal duidelijk zijn dat de term 'rechtvaardig' een grote rol speelt. Zie ook: Jan R. Blaauw, 'Speurtocht naar de grootheid', *Groniek* 27 (1994) nummer 125, 85.

ze *Montonera*!⁸ verschenen op vele muren in het land gedurende de jaren zestig en zeventig.⁹ Iedere week waren er wel berichten over bomaanslagen en ontvoeringen. Na de Parijse gebeurtenissen van 1968 laaide dit 'terrorisme' extra fel op.¹⁰ De 'vuile oorlog' begon serieuze vormen aan te nemen, met een hoofdrol voor de peronistische studenten. De sterke identificatie van deze *Montoneros* met Evita bracht haar postuum in conflict met de strijdkrachten en zelfs tegen Perón zelf, die in 1973 het leger harder nodig had dan de *Montoneros*.

Hoezeer deze derde transformatie ook onbedoeld was, Perón had niets gedaan om het tegendeel te bewerkstelligen. Integendeel, hij steunde de militanten, calculerend dat de blijvende onrust zijn politieke terugkeer naderbij kon brengen. Vanuit zijn villa in het Madrid van de gastvrije Franco hield Perón de Argentijnse politieke arena in gijzeling. Eenmaal hielpen de peronistische stemmen een niet-peronist aan een overwinning, bij de overige verkiezingen was er dat enorme blok met blanco-stemmen.¹¹ En hoe calculerend de generaal was, bewees hij toen hij in 1973 opnieuw tot president gekozen werd. De tweede peronistische revolutie keerde zich tegen de *Montoneros* en de *companeros* namen hun Evita mee in de gevangenis.

De postume avonturen van een *first lady*

Gedurende de lange jaren van deze strijd om de peronistische erfenis bleef de herinnering aan Evita met vele mysteries omgeven. Om te beginnen was er de fysieke afwezigheid van haar gebalsemd lichaam: tijdens de staatsgreep van 1955 was het verdwenen, om eind jaren zestig pas weer op te duiken uit een graf in Italië. Met name de militante peronisten was dit een doorn in het oog. In 1972 ontvoerden de *Montoneros* ex-legerleider Aramburu, waarbij ze hem ondervroegen naar de verblijfplaats van hun *first lady*, alvorens hem te executeren.¹² Haar daadwerkelijke terugkeer voegde vervolgens een sterke symboliek toe aan Peróns eigen terugkeer, later dat jaar.

Niettemin hadden de anti-peronisten vanaf 1955 enorm hun best gedaan om Perón en Evita in diskrediet te brengen. Allerlei pogingen werden ondernomen om hun electorale aanhang te doen verbrokkelen. Evita's enorme garderobe

8 De *Montoneros* bestonden uit radicale, peronistische studenten die in de jaren zestig en zeventig de 'oorlog' aangingen met het Argentijnse leger. Ze zijn vergelijkbaar met de *Tupumaros* uit Uruguay, die in dezelfde periode opereerden.

9 Zie Alberto Ciria, 'Angels and demons', *Index on censorship* 6 (1985) 48.

10 Voor een goede beschrijving van deze ontwikkeling, zie Rock, *Argentina 1916-1987*, 349 e.v.

11 In 1958 werd de 'liberaal' Arturo Frondizi gekozen met behulp van vele peronistische stemmen, steun die hem overigens verdacht maakte en kwetsbaar voor zijn politieke rivalen. Bij volgende verkiezingen was het enorme blok 'blanco' stemmers meestal groter dan ieder van de verkiesbare partijen.

12 Crawley, *A house divided*, 317-320.

Dā vromme marie herroge haerren enge rēdochter vā bourgondie die syuig
gractinne vān hollāne ende perlanen vromme vān virelant. Dat. capitel.
Aria die seone en edele maghet herroge haeris enge rēdochter was binnē
Dionne marie.

ghent in vlam
denn als hare
hert vā die hert
roge virelant
was out wesen
de ontrent fr.
laren d'was ghe
boien int vire
m. etc. ende ic g.
den virent d'at
in februario h.
virent nac mēdo
ge. Als d'ohore
hadde dat hore
hert vā d'us l.
mēdo pēren ende
d'ert l'ich virent
was hadde d'ine
hert virent d'ich
mēden ende vire
d'ert al d'wel re
den was d'ere ge
l'iken hadde die
edele pēren
ende hert virent
in virent mar.
giet virent hert
virent.
Die hert virent

Bladzijde CCLXV, met Maria
van Bourgondie, uit de
"Divisiekrone" van Cornelius
Aurelius van Gouda
uitgegeven te Leiden in 1917.

Koninklijk Nederlands Historisch Genootschap

Secretariaat: postbus 90406
2509 LK Den Haag
tel. 070 3140363
fax 070 3140637

Het Koninklijk Nederlands Historisch Genootschap wil een platform zijn voor alle historici in Nederland en België, het behartigt de belangen van alle beoefenaren van de geschiedenis. Daartoe werkt het onder andere samen met het Instituut voor Nederlandse geschiedenis, het ING en met de vereniging van geschiedenisleraren in Nederland, de VGN. Het Genootschap werkt eveneens samen met archivariissen en adviseert met betrekking tot archiefbehoud en archiefvernietiging.

Regelmatig organiseert het KNHG congressen, soms samen met andere organisaties, zoals op 24 en 25 oktober 1996 met de VGN de geschiedenisdagen 1996. Op 14 maart 1997 organiseert het KNHG in Amsterdam een congres over 'Eer' (middeleeuwen en nieuwe tijd). Het najaarscongres in 1997 zal gewijd zijn aan de geschiedschrijving over de Nederlandse Republiek. Wordt deze nog steeds gekleurd door de vooronderstelling dat de geschiedenis van de Republiek een patroon vertoont dat afwijkt van het algemene Europese patroon? Deze vooronderstelling wordt ter discussie gesteld.

Het KNHG verdient zijn bestaansrecht door een achterban die overtuigd is van de waarde van de belangenbehartiging. Daarom streeft het Genootschap ernaar om zoveel mogelijk leden te werven in de

universitaire gemeenschap, de archiefwereld en in het geschiedenisonderwijs. Tevens stelt het genootschap het zeer op prijs onder haar leden begunstigers van het vak geschiedenis, de geïnteresseerden aan te treffen. Het KNHG kan alleen maar floreren wanneer het bestuur zich gesteund weet door een groot aantal leden.

Het Genootschap geeft tevens het enige algemene vaktijdschrift voor de onuitputtelijke geschiedenis van de Lage Landen, de BMGN, uit. Het geschiedbeeld van Nederland en België fragmenteert in hoog tempo. Zelfs voor de op dit terrein gespecialiseerde vakhistoricus is het moeilijk geworden overzicht te houden en te wegen wat er verschijnt. Om u behulpzaam te zijn bij het ordenen van de publikatiestroom biedt de BMGN u naast artikelen en recensies ook historiografisch-bibliografische essays, die de resultaten van het onderzoek van de laatste jaren ordenen en interpreteren.

Voor wie op de hoogte wil blijven van de belangrijkste publikaties, boeken en artikelen, is er de jaarlijkse Kroniek, die als een supplement op de BMGN verschijnt en een overzicht biedt van de historische produktie van het jaar daarvoor. De geselecteerde publikaties worden door middel van een systematische en chronologische ordening, door trefwoorden en registers ontsloten.

Het dagelijks nieuws (congressen, studiedagen, symposia, tentoonstellingen, Akademienieuws, recente publikaties), opgesierd met een column, een interview of een luchtig artikel, treft u aan in HG-Nieuws, dat vier keer per jaar verschijnt.

U ziet het, het KNHG — de belangenbehartiger van alle beoefenaren van de geschiedenis — is tevens groot in historische informatievoorziening en u kunt daar uw voordeel mee doen.

De contributie bedraagt f102,50 per jaar, voor studenten f55,- per jaar en u ontvangt daarvoor vier afleveringen van de BMGN, een supplement op de BMGN en 4 afleveringen van HG-Nieuws.

Ieder nieuw lid/studentlid ontvangt het in 1995 verschenen gedenkboek: L. J. Dorsman, E. Jonker, *Anderhalve eeuw geschiedenis. (Nederlands) Historisch Genootschap 1845-1995*.

☐ Ja, ik meld mij aan als lid/studentlid van het KNHG

☐ Ja, ik trakteer een ander en meld deze aan als lid/studentlid van het KNHG

☐ Stuur de acceptgirokaart naar mij/het nieuwe lid.

en stuur deze strook naar het secretariaat van het KNHG, Antwoordnummer 93022, 2509 VB Den Haag (een postzegel is niet nodig!).

Naam:

Adres:

Postcode/Plaats:

Telefoon:

Handtekening:

Aan het
Secretariaat van het KNHG
Antwoordnummer 93022
2509 VB Den Haag

werd tentoongesteld, rekeningoverzichten en andere bewijzen van 'corruptie' werden gepubliceerd.¹³ De deperonisatie verhief de negatieve kijk op Evita tot officiële lijn, uitgedragen door de herverkavelde media.¹⁴ Overigens zonder veel soelaas, aangezien de miljoenen *peronistas* structureel weigerden op andere partijen te stemmen en zo een intimiderende 'zwijgende meerderheid' vormden. Al hun pogingen leken slechts de mythes te versterken.

Een merkwaardiger dimensie was nog de hardnekkigheid van geruchten over occulte zaken waar Evita en Perón bij betrokken zouden zijn geweest. De interesse van hen beiden in astrologie en aanverwante activiteiten was publiek geheim, evenals hun ambivalente houding ten opzichte van het katholicisme. Deze geruchten wonnen opnieuw aan kracht door de nauwe band tussen Perón en de astroloog López Rega, die zijn privé-secretaris werd. Er gingen bijvoorbeeld vele verhalen de ronde over magische seances in zijn villa, waarbij ook het lichaam van Evita betrokken zou zijn.¹⁵ In het peronistische kabinet van 1973-1974 kreeg deze 'Argentijnse Raspoetin' tenslotte het strategische ministerschap van Sociale Zaken.

Bovendien begon Evita door te dringen in het religieuze bewustzijn van veel Argentijnen. Perón had hier al op geanticipeerd tijdens de vele activiteiten rondom haar overlijden. Zo werd er een complete cultus gecreëerd rond de 'Spiriteuze Leider van de Natie'.¹⁶ Op verzoek van de regering werden in vele kerken missen voor haar opgedragen en uiteindelijk probeerde Perón zelfs een officiële heiligverklaring voor elkaar te krijgen, hetgeen mislukte. De 'status' van Evita werd een belangrijke spil in de vervolgens snel escalerende ruzie tussen generaal en Kerk.¹⁷

Niettemin leidt het weinig twijfel dat het sprookje wel zijn effect had; in 1974 verhaalt de schrijver V.S. Naipaul bijvoorbeeld nog hoe een oude dame vierhonderd kilometer gereisd had om een bloem te leggen op het graf van Evita: bidden tot de 'Dame' had haar dochter genezen van een ernstige ziekte.¹⁸ In meerdere gedaantes had de 'Goede Fee' uit de gouden jaren zich blijvend genesteld in het collectieve bewustzijn van haar natie.

13 Ibidem, 167-168.

14 Ciria, 'Angels and demons', 47-48.

15 *Lopezito*, zoals Perón Rega noemde publiceerde - na 1974 - onder meer een 740 pagina's tellend werk over esoterische astrologie. Zie ook Crawley, *A house divided*, 354-355. Een recent programmaboekje over de musical *Evita* vermeldt bijvoorbeeld: "[...] those Lopez Rega, an astrologer and spiritualist, encouraged Isabelita to lie on the coffin [of Evita] to soak up Evita's magical vibrations - while Lopez chanted incantations."

16 Crawley, *A house divided*, 146-152. Zie M. Alliskey, 'Perón's legacy of censorship' in: M. Alliskey ed., *Latin American media: guidance and censorship* (Iowa 1981) voor de rol van de Argentijnse media daarbij.

17 Crawley, *A house divided*, 151-152 en Rock, *Argentina*, 307.

18 V.S. Naipaul, *De terugkeer van Eva Perón en andere essays* (Amsterdam 1982) 182-183. Vertaling van *The return of Eva Perón* (New York 1974).

De historische werkelijkheid achter het sprookje

Maar wie was Evita nu eigenlijk? Welk meisje zat er achter de verhalen, achter het sprookje? Zelfs de meer gerenommeerde werken zijn voorzichtig over de feitelijke weergave van haar jeugd en aanvankelijke carrière; ontegenzeggelijk het gevolg van de blijvende informatie-oorlog tussen voor- en tegenstanders.¹⁹ Het lijkt er ook nauwelijks toe te doen, want zowel voor- als tegenstanders nemen haar lage sociale komaf als het startpunt voor de beoordeling van haar carrière. Onenigheid ontstaat vervolgens bijvoorbeeld over de vraag of haar latere conflicten met de *upper classes* voortkwamen uit daadwerkelijke rancune.²⁰

Buiten Argentinië werd Evita met name door de gelijknamige musical opnieuw bekend. De Argentijnse historicus Alberto Ciria meldde al in zijn artikel 'The many faces of Evita and Juan Perón' dat de feiten uit de musical van Andrew Lloyd Webber en Tim Rice (1978) grotendeels zijn gebaseerd op de zeer kritische biografie van Mary Main: *The woman with the whip*.²¹ In dit boek worden veel van de anti-peronistische slogans en beschuldigingen herhaald en uiteengezet. Het was met name in de Verenigde Staten een bestseller en het had een belangrijk aandeel in het ontstaan van het sceptische beeld dat ook in de musical doorklinkt.

Ontegenzeggelijk ligt de bron van zowel mythen als werkelijkheid in die eerste jaren van peronistisch bestuur. En dan met name in de periode tot 1951, toen Peróns machtsbasis solide was en de peronistische invloed zich blijvend in het land vestigde. Een aantal factoren moet daarbij in het oog worden gehouden: in de allereerste plaats dat de Peróns begonnen met economische vooruitgang. Argentinië had een fortuin verdiend aan de export van agrarische producten naar het door oorlog verscheurd en uiteindelijk verwoeste Europa. Er waren enorme spaartegoeden plus een overschot op de handelsbalans, waarmee het sociale beleid van de Peróns daadwerkelijk betaald kon worden. Kortom: het sprookje van die eerste jaren was mogelijk door de gunstige economische situatie.

Ten tweede moet niet worden vergeten dat het historische belang van de persoon Perón schuilt in het feit dat hij als eerste met succes de 'verwaarloosden' bij de Argentijnse politiek wist te betrekken. Dat deze poging vervolgens onlosmakelijk verbonden werd met een tijdelijk relatief succesvolle constructie van een welvaartsstaat maakte dit effect blijvend: eenmaal ontdaan van hun rechten en vooruitgang zouden de massa's zich deze jaren altijd blijven herinneren, ongeacht de maatregelen van anti-peronisten.

19 Vergelijk Crawley, *A house divided*, 83-86 en Rock, *Argentina*, 286-288. Een interessante mening op dit punt heeft V.S. Naipaul, *De terugkeer van Eva Perón*, 123 e.v.

20 Alberto Ciria, 'Flesh and fantasy: the many faces of Evita (and Juan Perón)', *Latin American research review* 18, 2 (1983) 150-163.

21 Mary Main, *Evita: the woman with the whip* (New York 1952). Zie ook noot 19.

Evita's historische belang is gelegen in het feit dat zij het perfecte gezicht was voor het sociale geweten van Peróns regering. Evita en haar *Fundación* waren als een extra brug naar de massa's, die voor een deel oprecht van haar gingen houden. Haar vroege dood verbond haar bovendien blijvend met de succesvolle jaren van dit sociale beleid. Haar komaf en charmante verschijning vormden daartoe een combinatie, waar iedere politieke pr-adviseur van zou dromen. Perón kon haar inzetten om de band met zijn electorale machtsbasis optimaal te houden en deed dit dan ook.

Het is echter zeer de vraag of ze belangrijker was dan dit. Ze was voor Perón zowel waardevol als gevaarlijk. Ze kon de massa's *descamisados* betoveren en aan het peronisme binden en om die reden waren haar agressieve toespraken jegens de gevestigde orde noodzakelijk. Maar het mocht niet te ver gaan. Met name binnen de strijdkrachten was er veel antipathie: een grotere invloed van Evita betekende een groeiende onrust onder de officieren over de wenselijkheid van het peronisme. Duidelijk bleek dit uit het veto van de strijdkrachten over haar potentiële vice-presidentschap, een kwestie die door haar ziekte al snel irrelevant werd.

Perón bewees ook zonder Evita te kunnen regeren, maar het is onwaarschijnlijk dat Evita zonder Perón mogelijk zou zijn geweest. Eerst en vooral was Evita een van de belangrijkste karakteristieken van het peronisme, een stelling die wordt bevestigd door de pogingen van Perón om haar na haar dood te 'institutionaliseren'. En uiteraard had ze veel invloed op Perón en het bestuur, maar altijd was er een belangrijke grens. Ook tijdens het peronistische bestuur waren de strijdkrachten de scheidsrechters van de politiek en nooit zouden de officieren Evita hebben toegelaten tot echt beslissende invloed.

De geboorte van een nieuwe Evita

Anno 1996 wordt Argentinië opnieuw geregeerd door een peronist, Carlos Menem. Het prestigeverlies van het leger door de verloren oorlog (1982) om de Falkland-eilanden (Malvinas) en de trieste, onweerlegbare betrokkenheid bij het enorme binnenlandse geweld maakte een terugkeer naar de democratie mogelijk. Het daaropvolgende economische fiasco van de regering van Raul Alfonsín bezorgde vervolgens Menem en de peronistische partij respectievelijk het presidentschap en het landsbestuur.

In menig opzicht is Menem een slecht peronist die niet graag nadrukkelijk herinnerd wordt aan de karakteristieken van Peróns eerste ambtstermijn. Economische onafhankelijkheid en import-substitutie hebben plaatsgemaakt voor vrijhandel en de grootste buitenlandse lening uit de geschiedenis van het land. 'Superminister' Cavallo heeft er recentelijk voor gezorgd dat de voormalige anti-kapitalisten door het Internationaal Monetair Fonds dermate vertrouwd worden dat ze 24 miljard dollar krijgen voor realisatie van economische groei-voorwaarden. Bovendien is Washingtons grootste tegenstander van weleer tegenwoordiger de meest loyale medestander geworden.

Anderzijds is Menem misschien juist wel een peronist bij uitstek, aangezien Perón zelf al bewees bereid te zijn principes aan te passen aan de veranderende omstandigheden, zelfs als dit het doelbewust opofferen van een deel van zijn achterban inhield. Uiteindelijk consolideert Menem de machtspositie van zichzelf en die van de partij; een doel dat voor Perón zelf ook altijd de eerste prioriteit was geweest.

Menem zal derhalve met vermoedelijke tevredenheid terugkijken op het afgelopen jaar, toen de opnamen voor de film 'Evita' plaatsvonden in Argentinië. Het was te verwachten dat dit de politieke gemoederen danig zou beroeren, zoals Evita dat altijd gedaan had. Inderdaad kwamen er protesten tegen de aanvankelijke regisseur Oliver Stone en de keuze voor Madonna als vertolkster van de hoofdrol. De vrees voor 'verminking' van de nagedachtenis door de eigenzinnige Stone duurde echter niet lang: de Amerikaan maakte de klus niet af. De ongerustheid over Madonna bleek bovendien de voltooiing van de film niet te kunnen tegenhouden.

De belangrijkste conclusie uit die opnamen zal Menem niet zijn ontgaan. Nog altijd brengt de 'Dame van de Hoop' de massa's in beweging, maar niet langer lijkt zij in staat het politieke leven te ontwrichten. Menems stabiele vorm van peronisme lijkt de turbulente herinneringen te kunnen overleven. De radicaliserende gevolgen van Evita's nalatenschap lijken definitief te zijn bezworen. De pleitbezorgster van de peronistische revolutie lijkt nu echt tot rust te zijn gekomen en Menem kan dan ook met vertrouwen de première van weer een gedaante van het meisje uit het volk tegemoet zien.

'Evita' gaat rond de kerstdagen in Europa en de Verenigde Staten in première. De regie is in handen van Allan Barker, de hoofdrollen zijn voor Madonna (Evita), Antonio Banderas (Che Guevara) en Jonathan Price (Perón).

KUNST & Vliegwerk

boeken en c.d.'s

Bij ons kunt u terecht voor:

- * Kwaliteitsramsj: o.a. kunst en literatuur
- * Klassieke cd's voor aantrekkelijke prijzen
Naxos, Harmonia Mundi, Erasmus (f14,95)
- * Plint poëzieposters en kaartenmapjes

Oude Kijk in 't Jatstraat 10

9712 EG Groningen

Tel. 050-3185681